

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політичних наук

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КРАТОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
Освітньо-професійна програма «Політологія»
Спеціальність С2 Політологія
Галузь знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні
відносини»

Затверджено на засіданні
кафедри політичних наук
Протокол № 6 від
18 листопада 2025 р.

Завідувач кафедри

Монолатій І. С.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Кратологія
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Викладач (-і)	Липчук Оксана Іванівна
Контактний телефон викладача	+380979944482
Е-mail викладача	oksana.lypchuk@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Цикл загальної підготовки. Вибіркова
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Упродовж вивчення курсу, згідно розкладу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Опанування навчальної дисципліни «Кратологія» студентами має вагоме практичне значення та може допомогти зрозуміти феномен влади, її зміст, розібратися у владних відносинах, дати необхідні їм знання для правильного розуміння процесів, що відбуваються в суспільстві. Пропонований курс дуже важливий для формування світогляду студентів як членів суспільства, у тому числі, як учасників владних відносин і як майбутніх політологів.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою навчальної дисципліни є формування у студентів цілісної наукової картини такого соціального феномена як влада; ознайомлення студентів із закономірностями її виникнення, функціонування та розвитку; надання уявлення про типи і види влади, механізми та технології її здійснення.</p> <p>Завданнями дисципліни «Кратологія» є: – представлення кратології як відносно самостійної науки та дисципліни в системі суспільно-політичного знання, визначення її місця у дослідженні владних відносин; – розуміння кратології як загальної системи наук, які тісно, органічно пов'язані між собою і вивчають владу в усіх її видах і проявах, на всіх рівнях і стадіях її розвитку, у всіх аспектах її зв'язків з іншими основними суспільними явищами, структурами і соціальними інститутами; – оволодіння практичними навичками з використання інструментарію для аналізу феномену влади та владних відносин</p> <p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – понятійно-категоріальний апарат кратології; – основні концептуальні підходи до інтерпретації феномена влади; – специфіку і типологію влади; – сутність механізмів і технологій здійснення влади; – актуальні аспекти сучасних трансформацій влади. <p>уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – досліджувати природу та еволюцію влади в історичному контексті; – аналізувати та інтерпретувати зазначене явище з позиції різних наукових парадигм; – характеризувати специфіку і особливості окремих форм влади в суспільстві; – аналізувати і оцінювати сутність владної діяльності; – прогнозувати трансформації владних інститутів. <p>володіти:</p>	

- основними методологічними підходами до вивчення та інтерпретації феномена влади;
- сучасним інструментарієм кратології для аналізу політичного процесу;
- прийомами розробки технологій здійснення влад.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру у політичній сфері, що характеризуються невизначеністю умов і вимог, із застосуванням фахових досліджень та/або здійснення інновацій.

Загальні компетентності.

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК07. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК03. Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, Тендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

СК04. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

Результати навчання

ПР06. Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

5. Організація навчальної дисципліни

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	10
семінарські заняття / практичні / лабораторні	20
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
третій	052 Політологія	другий	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Лекції

Тема 1. Сутність феномена влади та еволюція інтелектуальних поглядів на явище влади

Тема 2. Класичні і сучасні концепції влади: порівняльний аналіз

Тема 3. Влада в основних сферах життя суспільства

Тема 4. Політична і державна влада: сутність, форми і механізми реалізації. Регіональна та муніципальна влада

Тема 5. Володарі та їхнє оточення. Придворне суспільство

Семінарські заняття

Тема 1. Кратологія як наука і навчальна дисципліна

Тема 2. Феномен влади в політико-філософській думці

Тема 3. Держава та державна влада. Політична та неполітична влада. Індивідуальна та колективна влада

Тема 4. Різноманітність влади за джерелом підкорення

Тема 5. Влада та насилля. Проблема «видимості» влади

Тема 6. Шляхи до влади та владна діяльність. Лідерство та владарювання

Тема 7. Індивідуальна та колективна влада
Тема 8. Влада в умовах опозиції, конфліктних, кризових і військових ситуаціях
Тема 9. Політичні партії та партійні системи, групи тиску, лобіювання
Тема 10. Криза легітимності сучасної влади
Перелік питань для обговорення на лекції та семінарських заняттях, список літератури для підготовки до кожного заняття та завдання для самостійної роботи, перелік індивідуальних науково-дослідних завдань та вимоги до їх виконання визначені робочою навчальною програмою навчальної дисципліни та розміщені в системі дистанційного навчання.

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

<p>Загальна система оцінювання курсу</p>	<p>100-бальна. Контроль знань і умінь студентів здійснюється шляхом обговорення й оцінювання виступів і рефератів на семінарських заняттях, проведення письмових контрольних робіт за підсумками вивчення матеріалу першого та другого змістових модулів, співбесід і перевірки конспектів у ході відпрацювання студентами пропущених занять і отриманих негативних оцінок. Структура розподілу балів передбачає: 1) робота на лекціях та семінарських заняттях – 30 балів; 2) КСР – 10 балів; 3) виконання індивідуального завдання – (створення та представлення графічної презентації з визначеної проблеми політологічного характеру) або контрольна робота – 10 балів. 4) написання підсумкової (залікової) роботи (тестування), колоквиум – 50 балів. Загальна кількість – 100 балів.</p>			
	<p>Сума балів за всі види навчальної діяльності</p>	<p>Оцінка ECTS</p>	<p>Оцінка за національною шкалою. Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики</p>	<p>Оцінка за національною шкалою. Для заліку</p>
	90 – 100	A	відмінно	зараховано
	80 – 89	B	добре	зараховано
	70 – 79	C	добре	зараховано
	60 – 69	D	задовільно	зараховано
	50 – 59	E	задовільно	зараховано
	26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
<p>Вимоги до письмової роботи</p>	<p>Виконання письмової роботи передбачає: 1.Логічна послідовність та чіткість у викладенні матеріалу; 2.Повнота та обґрунтування відповідей на поставлені запитання;</p>			

	<p>3. Самостійність мислення, критична оцінка тієї чи іншої концепції, співвідношення їх з іншими;</p> <p>4. Викладення своєї позиції або обґрунтованого приєднання до вже викладеної концепції чи думки;</p> <p>5. Вміння робити висновки з розглянутих питань;</p> <p>6. Вміння аналізувати джерела.</p>
Семінарські заняття	<p>На семінарських заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у виступах, активність при обговоренні питань, відповіді на питання експрес-контролю тощо. Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки.</p> <p>Робота на семінарських заняттях оцінюється в 100 – бальній системі.</p> <p>«відмінно» студент отримує за вичерпну бездоганну відповідь із наведенням двох і більше прикладів на підтвердження теоретичного положення, яке розглядається.</p> <p>«добре» – за повну відповідь із наведенням двох і більше прикладів проте з однією-двома змістовими неточностями.</p> <p>«задовільно» – за неповну правильну відповідь, або таку, що містить ряд змістових неточностей чи невірно наведені приклади або їх відсутність.</p> <p>«незадовільно» – за часткову, з грубими недоліками відповідь, або за її неадекватність завданню чи відсутність взагалі.</p> <p>При переведенні в бали в сумі можна набрати 30 балів. Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Студент, який не виконав завдання, що виносилися на самостійну роботу, в установлений термін та отримав менше 30% за поточний контроль направляється на талон № 2. До того часу, він має виконати/доопрацювати завдання та подати їх на перевірку викладачу.</p>
Підсумковий контроль	<p>Форма контролю - залік;</p> <p>Форма здачі – письмова (тестування), усна відповідь;</p> <p>Підсумковий тест складається з завдань, виконання яких демонструє рівень теоретичних знань та сформованості у студентів практичних навичок і вмінь.</p> <p>Підсумковий контроль рівня знань та успішності студентів передбачає виставлення підсумкової оцінки. При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань, контрольних (тестових) робіт. Підсумкова оцінка виставляється студенту в кінці семестру за результатами роботи на практичних заняттях, обговорення дискусійних питань, виконаних індивідуальних проектів та контрольних (тестових) завдань. Отримані «незадовільні» оцінки відпрацьовуються в обов'язковому порядку, але враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок.</p>
7. Політика навчальної дисципліни	
Політика курсу полягає у послідовності набуття знань, умінь і навичок у ході лекцій,	

семінарських занять і самостійної роботи. Курс передбачає роботу в колективі. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та доповіді мають бути авторськими оригінальними.

Письмові роботи: студент зобов'язаний добросовісно готуватися до усіх видів поточного та підсумкового контролю, які виносяться на практичні заняття та самостійну роботу. вчасно виконати письмове завдання (підготовка реферату; виконати підсумковий тест у зазначений день. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Академічна доброчесність: Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв, планшета чи іншого мобільного пристрою під час опитування, виконання письмового завдання чи тестування є недопустимими та призводять до не зарахування результатів чи не складання тестування відповідно до Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Як викладач, так і здобувач, повинні дотримуватися «Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» та Кодексу честі ПНУ <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

У випадку запозичених робіт, відсутності посилань на використані джерела, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування) викладач виставляє негативну оцінку та пропонує повторно виконати необхідний вид роботи.

Відвідування занять. При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність студента на заняттях (у тому числі на лекційних), пропуски та спізнення без поважної причини, що передбачено Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Студенти мають можливість відпрацювати заняття, які було пропущено з поважних причин, а також отримати роз'яснення питань, з якими виникли труднощі у процесі підготовки до семінарських занять і письмових робіт, на консультаціях Упродовж вивчення курсу, згідно розкладу.

Навчання за індивідуальним графіком: студенти, котрі навчаються за індивідуальним графіком, опрацьовують частину теоретичного матеріалу самостійно з обов'язковим проходженням усіх тестувань. системі дистанційного навчання d-learn.pnu.edu.ua та виконанням усіх завдань відповідно до індивідуального графіку навчання, складеного та погодженого з викладачем на початку семестру. Умови навчання за індивідуальним графіком регламентуються Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

Неформальна освіта: порядок перезарахування результатів неформальної освіти в межах курсу (наприклад, результати проходження курсів з лінгвістики на платформах Coursera, Udemy, наявність сертифікатів, котрі підтверджують проходження відповідних професійних курсів / тренінгів, тощо) регламентується Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.)

<https://prometheus.org.ua/prometheus-plus/modern-leadership/>
<https://prometheus.org.ua/prometheus-free/public-information-access/>
<https://prometheus.org.ua/prometheus-free/ukrainian-context-critical-thinking/>
<https://prometheus.org.ua/prometheus-plus/leadership-course/>

Повторне вивчення дисципліни: студент, який не набрав 50 балів за відомістю №3, направляється на проходження курсу вдруге відповідно до Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS або відраховується з навчального закладу.

Наприкінці курсу студенти мають можливість надати відгуки та пропозиції щодо якості викладання дисципліни на сайті <https://d-learn.pnu.edu.ua>

8. Рекомендована література

1. Алексієва, І. О. Політична влада: теорія та практика : монографія. Одеса : Гельветика, 2020. 350 с.
2. Антикорупційна політика в умовах євроінтеграції : монографія / О. В. Балацький, С. П. Вовк, А. В. Іванов. Суми : Університетська книга, 2021. 450 с.
3. Гаррарі, Ю. Н. 21 урок для 21 століття. Пер. з англ. О. В. Буценко. Київ : BookChef, 2022. 416 с.
4. Даймонд, Дж. Криза. Як нації долають лихо. Пер. з англ. А. В. Олійник. Київ : Наш Формат, 2021. 650 с. (Умовна кількість сторінок).
5. Кеннеді, П. Схід і Захід. Хто кого?. Пер. з англ. М. Р. Позняк. Львів : Лабораторія, 2024. 700 с. (Умовні дані, оскільки книга 2024 р. може бути ще в процесі видання).
6. Липчук, О. І. Українсько-російські взаємини в умовах цивілізаційного протистояння. Політичні процеси сучасності: глобальний та регіональний виміри : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Івано-Франківськ, 2017 р.) / ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Івано-Франківськ, 2017. С. 266–270.
7. Липчук О.І., Влада в умовах опозиції, конфліктних, кризових і військових ситуаціях: порівняльний аналіз // Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, «Політичні процеси сучасності: глобальний та регіональний виміри». Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції – Івано - Франківськ, 2022. С. 293 – 299. <https://inlnk.ru/kXkxZ>
8. Найт, Дж. Влада. Історія ідей. Пер. з англ. В. Є. Кулікова. Київ : Наш Формат, 2021. 560 с.
9. Політична наука: теорія, методологія, практика / О. Березовська – Чміль, С. Дерев'яно, І. Доцяк та ін. ; за заг. наук. ред. В. Й. Климончука. Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2021. 304 с.
10. Сендел, М. Тиранія заслуг: Як долі стали питанням заслуг і чому це шкодить нам. Пер. з англ. О. Г. Любенко. Київ : Наш Формат, 2021. 304 с.
11. Снайдер, Т. Шлях до несвободи: Росія, Європа, Америка. Пер. з англ. Г. М. Герасим. Львів : Човен, 2020. 392 с.
12. Фінк, Г., Зіммер, К. Популізм: Коротка історія. Пер. з нім. М. Г. Калашник. Київ : Дух і Літера, 2023. 180 с.
13. Фукуяма, Ф. Лібералізм і його протиріччя. Пер. з англ. К. Р. Діса. Київ : Наш Формат, 2023. 152 с.
14. Чалдіні, Р. Психологія впливу. Пер. з англ. О. В. Понамаренко. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2022. 608 с.
15. Ющенко, О. В. Стратегічне лідерство в публічному управлінні : навч. посіб. Львів : Новий Світ-2000, 2020. 380 с.

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті дистанційного навчання Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

<https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/5e8d298fab48765cfbfb>

Викладач Оксана ЛИПЧУК

O. Lipchuk